

МІЖНАРОДНА ПОЛІТОЛОГІЯ

УДК 327. 3

І. О. КОСТИРЯ

**ГЕОКУЛЬТУРНІ СТРАТЕГІЇ КУРДІВ
У «ДІАЛОЗІ ЦИВІЛІЗАЦІЙ»**

В контексті боротьби за світове лідерство йде змагання за напрями реформування міжнародного права, а разом з ним і міжнародного економічного порядку. Світова спільнота очікує, що це буде такий вектор, який дозволить підтримувати хоча б відносну стійкість загальносвітового розвитку.

Ключові слова: міжнародні відносини, дипломатія, геокультура.

Костыря И. А. Геокультурные стратегии курдов в «диалоге цивилизаций»

В контексте борьбы за мировое лидерство идет соревнование за направления реформирования международного права, а вместе с ним и экономического международного порядка. Мировое сообщество ожидает, что это будет такой вектор, который позволит поддерживать хотя бы относительную устойчивость общемирового развития.

Ключевые слова: международные отношения, дипломатия, геокультура.

Kostyrya Innas. Geoculture strategies of kurds in "dialogue of civilizations"

In the fight for global leadership is going competition for the reform areas of international law and with it the international economic order. The international community expects that it will be a vector that will support at least relative stability of global development.

Key words: international relations, diplomacy, geoculture.

Нині в контексті специфіки політичного процесу на Близькому Сході стратегія «діалог цивілізацій» виглядає швидше метафорою бажаних моделей людського досвіду міжнародного спілкування, які складаються з очікувань і наукових рефлексій подій міжнародного життя. В цьому плані цікавою рефлексією є дослідження мусульманського вченого М. Легенгаузена по уточненню значення метафори «діалог цивілізацій». Озвучуючи результати своєї праці, він зазначає, що основний задум теорії зіткнення цивілізацій полягає в бажанні абсолютизувати конфліктність і тим самим зберегти лідерство. В нашому дослідженні ми використовуємо ідею діалогу між цивілізаціями.

Проте метафора діалогу М. Легенгаузена між Хафізом та Макіавеллі, в якому один говорить про реальну політику, а інший – про кохання¹, як нам здається, не гарантує ні адекватної інтерпретації його сенсу, ні адекватних умов для його практичної реалізації. Крім того можливо зауважити й те, що діалогічна логіка не виникає сама по собі. Її існування забезпечене багатовіковою традицією європейської цивілізації, заснованою давньогрецьким діалогом філософів в спільному пошуку істини, класичними ліберальними ідеями правової рівності громадян, договірною природою держави, діалектичною філософією Г. Гегеля, нинішніми концепціями міжкультурного діалогу (М. Бахтін), діалогікою культур (В. Біблер), комунікативною поведінкою (Ю. Габермас). Крім того, у розвитку цих традицій імпліцитно міститься тенденція до виходу європейської культури за межі власних традиційних підстав і містить в собі як «взаємність», так й «специфічну поведінку символічних персонажів» історії (Ф. Арон).

Зокрема, французький соціолог Ф. Арон уявляв цей діалог в формі здійснення своїх обов'язків, тобто специфічну поведінку символічних, як вважав, персонажів, – дипломата й солдата. Ф. Арон вважав, що дві і тільки дві особи діють повноправно вже не як будь-які члени, а як представники спільнот, до яких вони належать: посол при виконанні своїх обов'язків виступає інструментом політичної волі лідера, від імені якого він виступає, солдат на полі битви є політичним знаряддям сили, від імені якої він несе смерть собі подібним. Посол і солдат уособлюють і символізують міжнародні відносини, а вони, будучи міждержавними, ведуть до дипломатії і війни².

Ми вважаємо також за доцільне включити в нашу теоретичну «бесіду» американських дослідників Романа Фрідмена і Майкла Голдберга³. Ці вчені в дещо узагальненому та редукованому вигляді типологізують стратегії прийняття рішень в залежності від рівня знань еліти. Це означає, що адекватність політичних рішень залежить від соціального контексту, в якому отримуємо інформацію і приймаємо рішення.

В такому контексті необхідно говоримо про міжнародні відносини як про частину суспільного буття. А як відомо, на кінцевому ступені «гегелівської спіралі» своєрідним синтезом і найдинамічнішим фактором людського буття є сама по собі життєдіяльність (людини, групи, етносу, народу). То є своєрідна «досвідна апробація» домінуючих (та константних) концептів для будь-якої людини, групи і народу значимостей буття – потреб, інтересів, цілей, проблем і завдань. Життєдіяльність людей, груп і народів здійснюється у сферах суспільного життя. Іншими словами, відбувається діалог цивілізацій в різних сферах. В цьому контексті, як нам здається, кориснішою буде метафора наукового дискурсу між двома рівноцінними дипломатами – мудрецькими – представниками своїх цивілізацій, а саме італійця Макіавеллі та тунісця І. Абдуррахман Ібн Халдун (1332 - 1406). А.І. Халдун був одним з перших теоретиків історії цивілізацій і автором соціологічних концепцій. Тут ми є солідарними з думкою вченого А. Тойнбі⁴ про те, що за своєю значимістю для політології він може бути поставлений в один ряд з такими пізнішими авторами, як Макіавеллі, Віко, Монтеск'є. А.І. Халдун використовував стратегії мислення, які він засвоїв із спадщини античної давньогрецької та елліністичної культури, філософії перипатетиків, суфіїв, калам, «Іхван-ус-Сафо». Ідеї А.І. Халдуна черпав із уявлення про соціальну сутність людини, духовне і матеріальне життя якого немислиме поза суспільством («умра»), цивілізації, гуманізму. І суть справи тут не зводиться до виявлення паралелей або проведенню аналогій з такими західноєвропейськими мислителями як Данте, Макіавеллі, Віко, Гердером, хоча, мабуть, відкриття несподіваних паралелей ідей пізнішого часу ідеям А.І. Халдуна є досить важливим моментом. А.І. Халдун, на наш погляд, як мислитель широкого масштабу, зумів на протигагу пануючій релігійній ідеології і традиції поставити ідею про об'єктивні

засади розвитку держави. Він побачив основу суспільного розвитку в його матеріальній базі. Разом з тим сильним моментом його діалогу може бути його вчення про неминуче виникнення, розвиток, а пізніше загибель суспільства і культури відповідно до закону об'єктивного історичного розвитку суспільства. Халіфат як ідеал, як кращий шлях до досягнення людьми щастя в цьому світі розглядався Ібн Халдуном в природно-історичних і необхідних рамках держави, заснованої на владі одного правителя силою закону або зброї. Зміст політичної доктрини Ібн Халдуна, яку розкрив в діалозі в свій час з монгольським полководцем Тимурланом, являє собою ряд рекомендацій, що стосуються різних сторін соціально-політичному житті суспільства, вирішення питань економічної та фінансової політики, адміністративної організації, і, найголовніше, виховання правителів у дусі моральності і справедливості⁵.

Найбільш знаменитий твір Ніколо Макіавеллі – «Il principe», який перекладається як: Государ / Князь / Правитель, був написаний в 1513 році, а вперше опубліковано в 1532 році⁶. Відкинувши все надлюдське, все надприродне, Макіавеллі кладе в основу життя, як і А. І. Хальдун батьківщину. Призначення людини на землі, його найперший обов'язок – це патріотизм, турбота про славу, велич, свободу батьківщини. Оскільки в ті часи поняття батьківщини не існувало, а поняття вірності, підданства стосувалося Государя, Ніколо Макіавеллі звернувся до цієї постаті. Государ представляється Макіавеллі людиною успіху. Головним чинником політичного успіху Н. Макіавеллі вважав перетин трьох величин – «властивостей часу» – «стратегії» – «успіху». Ця ідея згодом була розгорнута в класичній європейській філософії політики XIX століття в концепції «відповідальності – політики – ефективності»). Макіавеллі по суті справи став першим європейцем, який долає протиріччя, закладене у концепції «універсальної людини». Макіавеллі стверджує, що головне в політиці – пошук адекватних методів – і – засобів, що справжнім об'єктом політичної рефлексії можуть бути лише «стратегії успіху». На передній план Макіавеллі виносить інноваційну політичну стратегію як спосіб досягнення успіху через використання в різних обставинах різних засобів. Макіавеллі дійшов висновку про необхідну зв'язку тріади понять: (1) «реальність» – (2) «стратегія» – (3) «ефективність».

Як бачимо, разом із Легенгаузенем, Ароном, Фрідменом, Голдбергом, Тойнбі, Макиавеллі, Віко, Гердером, Хальдуном світова думка в своєму геокультурному різноманітті не може сприйняти дипломатичну й воєнну ефективність інакше, ніж шляхом ризикованого втручання в хід подій; тільки таке втручання і може бути відповіддю на непередзанисть подій, єдиним шансом домогтися успіху.

Purpose, Methodology. Саме такої геокультурної стратегії, на нашу думку, дотримуються нині курди.

Result. Оскільки курди остаточно завершили свою етнічну консолідацію ще в V-VI століттях н.е., і мають чітко виражені етнонаціональні ознаки: територією основного розселення курдського етносу; мову в різних діалектних формах; ментальність антропологічні та етнічні особливості; своєрідну і багату культуру; роль в історії та культурі всіх країн і народів Близького Сходу; найчисельніше (до 30 млн.) населення серед усіх етносів планети. Основний ареал їхнього етнічного розселення в Західній Азії (в даний час між 34° і 40° північної широти і 38° і 48° східної довготи) завжди був політично розділений між кількома ворогуючими між собою державами. Ми також стоїмо на позиціях синтетичного аналізу різних аспектів політичної реальності, що дозволяє перейти від «бесіди» в політико-змістовному контексті кратологічного дискурсу до геокультурних та геополітичних інтенцій.

Курди неодноразово робили спроби домогтися самостійності для окремих великих племінних об'єднань, очолюваних найбільш впливовими і знатними вождями, які претендували на першість своїх династій. Деякі з них володіли відносно тривалий час великими територіями на правах фактично суверенних держав. Так Хасанвайхиди були володарями великого району в Південно-Східному Курдистані в 959-1015 рр., Марваніди, які правили в Південно-Західному Курдистані (район Діарбекір і Джазіри) в 985-1085 рр., Шаддадіди (951-1088 рр.), чий володіння перебували в Закавказзі, нарешті Айюбіді (1169-1252 рр.), також вихідці із Закавказзя, що підкорили Єгипет, Сирію, Палестину, Ємен, Центральний і Південно-Східний Курдистан, найбільш знаменитим представником яких був переможець хрестоносців султан армянський курд Салах Ад-Дін. Джерело його успіхів було в його особистості. Він ввійшов в історію Сходу як завойовник, героєм, що зміг об'єднати ісламські країни.

Однак жодна з курдських династій не опинилася довговічною і не змогла перетворити панування її територію в національній осередок курдської державності. В імперії Саладіна, наприклад, більшість населення становили не курди, а араби, а військо складалося в основному з тюрків. Ідея національно-державного об'єднання ще не була в той час поширена і не могла отримати дієву підтримку серед курдів, розділених по племенам і дрібним феодалним володінням⁷.

Положення курдів в Османській імперії і в шахському Ірані було подвійним. З одного боку, вони разом з усім населенням, гинули в нескінченних прикордонних війнах. З іншого боку, і в Туреччині, і в Ірані в курдських провінціях склалася своєрідна система васалітету, коли реальне управління на місцях здійснювали не урядовці, а самі курдські племінні вожді і феодално-теократична верхівка - беї, хани, ага, шейхи - в обмін на лояльність по відношенню до центральної влади. Існування протягом тривалого часу цього своєрідного буфера в системі центр - курдська периферія частково полегшувало становище курдських народних мас, сприяло збереженню і зміцненню курдським народом своєї національної ідентичності.

Можливість створити власну державу у курдів з'явилася після Першої світової війни, коли Османська імперія припинила своє існування, а на її території виникли нові держави. Відповідно до Севрського договору, підписаним у серпні 1920 р., Курдська Республіка могла бути створена в південно-східному районі Туреччини, підмандатній території Франції та Великобританії. Однак цей договір де-факто так і не набрав чинності. І вже в 1923 р, згідно Лозаннського договору, частина курдських територій відійшла до Туреччини, а інша частина опинилася під мандатом Великобританії та Франції. Пізніше ці території опинилися в складі Іраку та Сирії. Боротьбу за свої права і свободи курди ведуть з середини XIX століття. Іноді їм вдавалося перемогти, але перемоги виявлялися тимчасовими. Так сталося, наприклад, в 1946 р., коли за підтримки СРСР на території Іранського Курдистану була проголошена Мехабадська Республіка, яка проіснувала майже рік. Після цього численні курдські повстання, як правило, закінчувалися поразкою і часто приводили до розколу всередині курдського руху. Радянський Союз протягом тривалого часу надавав неофіційну підтримку

курдським партіям і їх лідерам. Саме тому курди традиційно розглядалися Заходом як союзники Москви на Близькому Сході⁸.

Необхідно зауважити, що в процесі багаторічної боротьби курдів за створення своєї держави під керівництвом таких харизматичних керівників як: Махмуд Барзінджі, Казі Мухаммед, Мустафа Барзані, Абдулла Оджалан, Джаллаль Талабані та ін., еліта курдського національно-визвольного руху сприйняла певний політичний досвід: 1. Поспішні дії з метою створення власної держави без урахування специфіки регіону та конкретного історичного моменту завжди завершуються катастрофічним провалом, а значить, потрібно бути готовим до всіх сценаріїв розвитку подій і чекати сприятливих; 2. Без зацікавленості ззовні і значної зовнішньої підтримки практично неможливо формувати «незалежний Курдистан» або статусу автономії в рамках тієї чи іншої держави; 3. Врахування 1-го і 2-го факторів передбачає подальше формування зовнішньополітичних пріоритетів курдського національно-визвольного руху. Так курдська еліта дочекалася часу, коли в 2003 р. ситуація змінилася. Тоді курди надали підтримку США в Іраці. Натомість американська еліта сприяла створенню на території Іраку курдської автономії з широкими правами.

Політичний процес в формі «Арабських революцій», що було започатковано в близькосхідному регіону, знову актуалізував курдське питання. Особливо виразно це виявилось у зв'язку з подіями в Сирії. Мабуть, саме в цій країні курди перебували в особливо безправному становищі, піддаючись дискримінації за національною ознакою і переслідуванням з боку силових структур. Правлячий режим країни не визнавав курдів громадянами країни, визначаючи їх як біженців з Туреччини. Відповідно, вони не мали паспортів і були позбавлені всіх цивільних прав. Проте відразу після початку політичних потрясінь в Сирії влада країни, прагнучи запобігти переходу курдів на бік опозиції, зробили ряд кроків щодо задоволення їх політичних вимог. Так, вони надали громадянство кільком сотням тисяч курдів, а також випустили з в'язниць кілька сотень курдських політв'язнів. Правлячий режим пообіцяв надати курдській меншині ряд соціальних та культурних прав, однак через що йде в країні громадянської війни виконати ці обіцянки поки проблематично.

Крім того, курдським лідерам вдалося подолати наявні між ними протиріччя і виробити єдину програму дій. Політичні партії та рухи сирійських курдів об'єдналися в Вищу курдську раду. Рада стала представницьким органом курдів на національному та міжнародному рівнях. Основними вимогами, висунутими радою, є отримання рівних з арабами політичних, соціальних і культурних прав, припинення дискримінації за національною ознакою, а також можливість утворення курдської автономії з широкими повноваженнями по типу автономії Іракського Курдистану. Поки не зовсім ясно, яким чином можуть бути визначені межі цієї автономії, враховуючи нерівномірне розселення курдів по території країни, в тому числі в північно-східній частині. Проте в даний час курди активно створюють свої адміністративні структури на підконтрольних їм територіях, які з часом можуть перетворитися на урядові органи автономного регіону.

Таким чином курдські політичні діячі стали складовою частиною регіональної політичної еліти. При цьому, політики цих країн не просто визнали цей факт, але починають розуміти, що участь курдів в регіональних політичних процесах може стати ефективним, у тому числі в руслі внутрішньорегіональної конкуренції, коли від позиції курдів залежать позиції тих чи інших держав.

Курди з самого початку 2003 року зайняли позицію активної участі в роботі федеративних органів влади Іраку. Це, безумовно, дало їм суттєві переваги, а їх вплив у країні зріс. Президент Іраку Джалал Талабані і міністр закордонних справ Хошияр Зібарі впродовж двох термінів сумлінно займаючись загальноіракськими справами, багато зробили і для курдського населення. Курди отримали певні гарантії безпеки і позиції в державному механізмі Іраку: зріс вплив курдів у армії, виконавчій та законодавчій (у парламенті) гілках влади.

Курдський фактор почав набувати все більшого значення в регіоні Близького Сходу, в тому числі для американської та іранської політики.

Нині курдські партії та організації досягли певного рівня взаємодії із стратегічними інтересами США і Великобританії. Курдський політикум зміг у складних умовах підготовки та проведення війни в Іраку здійснити стратегічні альянси і не обмежитися радикалізмом, властивим для будь-якого національно-визвольного руху. Усі зацікавлені держави Близького Сходу зрозуміли, що якщо еліта

США і Великобританії зацікавлена в розвитку політичних відносин з курдською елітою на півночі Іраку, то необхідно встановлювати певні відносини з державою, яку так чи інакше, буде створено в Північному Іраку.

Тепер склалися різні позиції щодо перспектив участі курдської еліти в політичному процесі Близького Сходу. При цьому виникає питання контролю родовищ нафти та Кіркуку. Запаси нафти в іракському Курдистані оцінюються в 45 млрд. барелів і вважаються четвертими на планеті. Запасів природного газу тут також може вистачити на сто років. Не дивно, що, володіючи такими природними багатствами, регіональний уряд Курдистану стає серйозним актором у цьому геологічно привабливому, але політично дуже нестабільному регіоні.

За великим рахунком, у інвестицій в курдську нафту, як зазначали ще в 2013 р. експертами по інвестиціям в енергетику країн Близького Сходу та Африки, є лише одна ризикова ланка – сепаратистські настрої курдського етносу. Така поведінка стимулює в регіоні конфлікти, в яких сторонами протистояння інтересів стануть не тільки Багдад і Ербіль, але й інші актори міжнародних відносин: країни, де курдська проблема також гостро стоїть, зацікавлені в паливно-енергетичних ресурсах; геополітичні суперпотуги.

Для турецької сторони виникнення Курдистану, з одного боку, геополітичний виклик, з іншого – широкі економічні можливості. Геополітичний виклик пов'язаний з подальшим розширенням Курдистану, що охоплює частину сучасних територій Туреччини. Проте був і позитивний момент. Турецька еліта очікувала той момент. Коли іракський Курдистан зможе офіційно продавати нафту Туреччині і створити безальтернативні маршрути експорту енергоресурсів через Туреччину. В цьому контексті офіційна Анкара зможе вести обережну і збалансовану політику в регіоні.

Проте відбувся успішний наступ угруповання Ісламської держави Іраку та Леванту (ISIL (ІГІЛ)). В цих умовах американська еліта спробувала підштовхнути центральні влади регіону і курдів до об'єднання перед обличчям серйозної загрози. При цьому існувало розуміння, що, навіть об'єднавшись, Аль-Малікі та Барзані не зможуть вести ефективну кампанію проти ІГІЛ без військово-технічної допомоги Вашингтону.

Ряд аналітиків⁹ вважає, що після взяття Синджару у курдів теоретично було три варіанти дій: (1). «Панкурдській», тобто злиття сил курдів Південного (іракського) і Західного Курдистану і створення на базі цього великого курдського району «Великий Кандиль», який би об'єднав в собі курдські землі, розташовані на території Іраку і Сирії. З одного боку, це призвело б до створення значного курдського району, але, з іншого боку, до зростання ризиків зіткнення з суперпотугами. Об'єктивно проти цього варіанту нині виступають не тільки всі зовнішні чинники, а й практично майже всі курдські фракції, незалежність, а десь навіть і конфліктність яких у відносинах один з одним істотно зросла останнім часом; (2). Максимально дистанціюватися від чисто арабського збройного конфлікту і зосередити свої зусилля на захисті районів компактного проживання курдів, включаючи надання військової та іншої допомоги найбільш постраждалим від агресії ІГІЛ курдам-езидам в районі Синджара і поблизу прикордонного з Туреччиною міста Кобань. Крім того стає все більш очевидним, що тільки військовими заходами проблеми безпеки в Іраку і збереження держави як єдиного цілого вирішити не вдасться. Антисунітська політика може втягнути іракських курдів в нову громадянську війну, скомпрометувати курдських лідерів перед арабським населенням і в майбутньому створити проблему в налагодженні відносин із сусідніми арабо-сунітськими провінціями; (3). Участь з Багдадом у очолюваній США коаліції і проти ІГІЛ на території власне Іраку, де найважливішою і наступною по порядку реалізації був штурм Мосула¹⁰.

Тоді стало очевидним, що уряду аль-Маліка не вдається впоратися із завданнями щодо нормалізації ситуації в Іраку і виведення країни з тривалої політичної та фінансово-економічної кризи. Це посилює небезпеку розколу країни за етно-конфесійною ознакою. Причому іракський прем'єр-міністр, який є шиїтом, непопулярний як серед арабів-сунітів, так і арабів-шиїтів, які виступають проти волонтаристських методів його правління.

Крім того, нині США і Іран, правда, рухомі різними цілями, тим не менш, бачать майбутнє Іраку формально однаково. Ірак, за їхніми уявленнями, повинен зберегти територіальну єдність. В результаті Ербіль і Багдад, по-своєму пов'язані одночасно і з Вашингтоном, і з Тегераном, виявилися не тільки союзниками, але були змушені ра-

хуватися, а, можливо, і формально прийняти зобов'язання. Ця перспектива передбачає збереження єдиного Іраку, в якому будуть змушені примиритися араби-шиїти, араби-сунітами і курди.

Ця версія зобов'язань може бути підтверджена низкою фактів: 1). Передача влади Нурі ель-Маліком Хейдар ель-Абаді. Останній взявся за усунення перепон у відносинах між Ербілем і Багдадом. Мова зараз йде про де факто рівних правах Ербіля і Багдада в політико-правовому та соціально-економічному розвитку підконтрольних їм територій при збереженні федеративного єдності, але з досить слабким федеративним центром; 2). Укладення угоди 2 грудня 2014 року щодо постачання нафти та домовленості по родовищах світового значення в районі Кіркука; 3). Визнання права Ербіля на організацію самооборони; 4). Прийняття бюджету і фінансування курдських військових формувань бригад пешмерга; 5). Центральна влада дозволила пряме постачання іракським курдам озброєнь і бойової техніки західними країнами; 6). Дозволено отримувати допомогу іноземних держав у підготовці курдських військових кадрів.

Ці заходи можна вважати черговим кроком на шляху до формування вищезгаданої форми державності. Таким чином, у курдів виникли певні міжнародні зобов'язання, які є частиною їхнього плану отримання більшої незалежності і самостійності в рамках Іраку як федерації, що припускає, що Ербіль стане максимально повноправним союзником по коаліції проти ІДІЛ. Сьогодні Ербіль не може вирішити питання про незалежність від Іраку, але може істотно посилити свої позиції всередині Іраку, саме в цьому, може, і полягає суть нинішньої лінії Ербіля.

Отже, нині існує потреба в новому баченні міжнародного права, здатному забезпечувати більш безпечний, більше гармонійний і більш справедливий світопорядок. Призначення цього «нового» міжнародного права, як видається, має складатися не тільки і не стільки в збереженні балансу інтересів більшості держав, скільки в забезпеченні найбільш загальних інтересів усього людства в цілому. Інакше кажучи, «нове» міжнародне право має регулювати відносини між державами не просто в інтересах своїх народів, а й так, щоб ці інтереси не суперечили б інтересам людства в цілому. У цьому зв'язку видається, що основною метою «нового» міжнародного

права слід визнати стійкість глобального (загальнолюдського) розвитку, тобто безпечний, вільний, всебічний і гармонійний розвиток кожної особистості, кожного народу і кожної держави в злагоді з навколишнім природним і соціальним середовищем на основі рівних прав і рівних можливостей. Процес формування «нового» міжнародного права, видимо, і буде являти собою рішення вищезазначених триєдиних завдань.

1. *Muhammad Legenhausen*. An Introduction to Contemporary Islamic Philosophy / Muhammad Legenhausen. Binghamton University and Brigham Young University, 1999. 302 p. 2. *Raymond Aron*. Peace and War: A Theory of International Relations / Raymond Aron. Garden City, NY : Doubleday & Company, 1966. 820 p. 3. *Goldhamer Herbert*. Reality and Belief in Military Affairs: An Inventory of Additional Material in the File of Herbert Goldhamer / Herbert Goldhamer, Joan Goldhamer. – United States. Dept. of Defense. Director of Net Assessment, Rand Corporation. – Rand, 1981. – 1149 p. 4. *Toynbee Arnold*. A Study of History, Vol. 2: Abridgement of Volumes VII-X / Arnold J. Toynbee (Author), D.C. Somervell (Editor). Oxford University Press ; New Ed edition, 1987. 432 p. 5. *Ibn Khaldun*. The Muqaddimah: An Introduction to History (Bollingen Series) / Ibn Khaldun. – Princeton: Princeton University Press, 2004. 512 p. 6. *Machiavell Niccolò*. The Prince / Niccolò Machiavelli. Harvard University Press, 2009 (Reprint from Grant Richards, 1903 - Political ethics). 107 p. 7. *Turner Arthur Campbell*. “Kurdish Nationalism”. In Ideology and Power in the Middle East ed. Peter Chelkowski and Robert Pranger. USA : Duke University Press, 1988. P. 379-413 8. *Roy Sonia*. The Impact on the Politics of Iraq and Turkey and Their Bilateral Relations Regarding Kurds Post-Saddam Hussein Regime [Електронний ресурс] / Roy Sonia // Foreign Policy Journal. 2011. April, 2011. Режим доступу : www.foreignpolicyjournal.com/2011/04/22/the-kurdish-issue. 9. *Turner Arthur Campbell*. Цит. праця; ; *Roy Sonia*. Цит. праця; *Zhdannikov Dmitry*. Special report: How Exxon helped make Iraqi Kurdistan [Електронний ресурс] / Dmitry Zhdannikov // Isabel Coles, Ned Parker // reuters. – 2014. – 12.05. – Режим доступу : www.reuters.com/article/2014/12/05/us-mideast-crisis-kurdistan-special-repo-idUSKCN0JI0TN20141205. 10. *Zhdannikov Dmitry*. Цит. праця.

***Kostyrya Innas*. Geoculture strategies of kurds in "dialogue of civilizations"**

In the fight for global leadership is going competition for the reform areas of international law and with it the international economic order. The international community expects that it will be a vector that will support at least relative stability of global development. It will be difficult in contest of ethnic groups' struggle for the territory for state forming. We believe that research practices of political behavior in the context of current realities of international life one of the oldest indigenous peoples of West Asian origin, which are Kurds, makes it possible to reveal historical

and political characteristics of our time, diplomacy and geopolitical instruments of the modern Middle East as a whole. The irony is Kurdish political behavior in two ways: (1) significant historical existence of Kurds in the region for more than two and a half millennia; (2) transforming rule over the territory into the national center of Kurdish statehood failed. The ability to create their own state in the Kurdish appeared after World War I when the Ottoman Empire ceased to exist and its territory, new state. According to the Sevres treaty signed in August 1920, Kurdish Republic could be established in southeastern Turkey, the mandated territory of France and the UK. However, this de facto agreement has not entered into force. And in 1923, according to the Lausanne Treaty, part of Kurdish territory was ceded to Turkey, and the rest was under British and French mandate. Later the area became a part of Iraq and Syria. The fight for the rights and freedoms of Kurds are from the middle of the XIX century. Sometimes they managed to win, but the victory proved temporary. It should be noted that during the years of Kurds' struggle for the establishment of the state under the leadership of charismatic leaders like - Mahmoud Barzindzhi, Qazi Muhammad Mustafa Barzani, Abdullah Öcalan, Dzhallal Talabani the elite of Kurdish national liberation movement accepted a political experience of different kind: (1). active attempts and action to establish their own state without taking into account the specifics of the region and the particular historical moment always end by disastrous failure, and therefore Kurds have been prepared for all scenarios and ready to expect favorable; (2). They are expecting favorable situation without interest from outside and significant external support Knowing that is virtually impossible to form "independent Kurdistan", or the status of autonomy within the framework of a state; (3). Taking into account the 1- st and 2- nd factors involves further formation of foreign policy priorities of the Kurdish national liberation movement. Kurdish elite wait and used opportunity when in 2003 the situation changed. Now the Kurds have supports of the US.

The Kurds theoretically had three options: (1). Pan Kurdistan, when forces of Kurds South (Iraqi) and West (western) can join for the establishing of a Kurdish district of the great "Big Kandil", which would have combined the Kurdish land located in Iraq and Syria. On the one hand, this would create considerable Kurdish region, but on the other hand, the increased risks of superpowers' collision; (2). The maximum distance from purely Arab armed conflict and focus on protecting areas densely populated by Kurds, including the provision of military and other assistance to lih-Yazidi Kurds in Sinjar district and near the border with Turkey city of Coban. Besides becoming increasingly apparent that only military measures security problems in Iraq and the preservation of the state as a whole will not be able to solve. Anti Sunnis policy could involve Iraqi Kurds into a new civil war; the Kurdish leaders to discredit the Arab population in the future pose a problem in establishing relations with neighboring Arab-Sunni provinces; (3). Participation in US-led coalition.

This gives us draw some conclusions. Currently, there is a need for a new vision of international law, is able to provide a safer, more balanced and more equitable world order. The purpose of this "new" international law seems to have composed not only and not so much in maintaining the balance of interests of most states as to

provide the most common interests of mankind as a whole. In other words, the "new" international law is to regulate relations between states are not just for the benefit of their peoples, but also so that these interests do not conflict with the interests of humanity as a whole. In this regard, it appears that the main purpose of the "new" international law should recognize the stability of the global (universal) development that is safe, free, comprehensive and harmonious development of every individual, every nation and every state in harmony with the natural and social environment on based on equal rights and equal opportunities. The formation of "new" international law, visible, and will be the above-named solutions threefold objectives.

Key words: international relations, diplomacy, geoculture.

УДК 323.28(0):316.421(045)

Л. І. ЛЯСОТА

ФАКТОРИ ДЕТЕРМІНАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Аналізується поняття міжнародний тероризм як соціально-політичне явище, його основні ознаки, причини та умови відтворення в умовах глобалізації.

Ключові слова: міжнародний тероризм, глобалізація, транснаціональна злочинність, мережеві організації, інформаційні технології.

Лясота Л. І. Факторы детерминации международного терроризма в контексте процесса глобализации

Анализируется понятие международного терроризм как социально-политическое явление, его основные признаки, причины та условия воспроизводства в условиях глобализации.

Ключевые слова: международный терроризм, глобализация, транснациональная преступность, сетевые организации, информационные технологии.

Lyasota Lyudmila. Factors of determination the international terrorism in the context of globalization

The concept of international terrorism as a social and political phenomenon is analyzed, its main features, factors and conditions of reproduction in the context globalization are considered.

Key words: international terrorism, globalization, transnational crime, network organizations, information technologies.